

**KONCEPCJA FUNKCJONOWANIA
MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
W ŻARACH**

Beata Kłębukowska

Wizja: „Biblioteki muszą się stale zmieniać, jeśli chcą być atrakcyjne”

Tomasz Makowski.¹

Przedstawiona w niniejszym opracowaniu koncepcja funkcjonowania Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żarach jest oparta na doświadczeniu wynikającym z wieloletniej pracy w tej instytucji kultury, podczas których miałam okazję poznać pewnie wszystkie aspekty wpływające na kształtowanie poziomu zaspakajania potrzeb czytelniczych mieszkańców naszego miasta. Dane mi było obserwować jak zmienia się jej sposób funkcjonowania w odpowiedzi na oczekiwania jej użytkowników. Kiedy zaczynałam pracę, biblioteki były głównie wypożyczalniami książek. Współczesne biblioteki to instytucje kultury z szerokim wachlarzem działań, które mogą, ale wcale nie muszą być związane z książką. Podobnie jak autor myśli przewodniej uważam, że tylko ciągła zmiana oraz szerokie spojrzenie na misję i cele biblioteki warunkują podnoszenie poziomu atrakcyjności oferty. Jednakże w koncepcji, którą zaprezentuję nie sposób będzie uniknąć nawiązania do dotychczasowych dokonań żarskiej księżnicy. Są one trwale związane z lokalnym kolorytem kulturowym naszego miasta. Biblioteka nie funkcjonuje w próżni. Każda, którą w swoim życiu zawodowym dane mi było odwiedzić (zarówno w kraju jak i za granicą, w dużych miastach i małych wsiach) miała swoją specyfikę, korelującą z bardzo spersonalizowanymi potrzebami mieszkańców miejscowości, w której instytucja ta żyje.

Biblioteka, jaką chciałabym pokazać w swojej koncepcji ma podążać za zmianami, jakie wymusza na nas otaczająca rzeczywistość, ale ma być także mocno osadzona w realiach kulturowych i finansowych średniej wielkości miasta, jakim są Żary.

Misja: Główną misją Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żarach jest zaspokajanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych, edukacyjnych, informacyjnych, a także upowszechnianie kultury wśród odbiorców.

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WARUNKÓW WYJŚCIOWYCH I PROPONOWANYCH ZMIAN INWESTYCYJNYCH I ORGANIZACYJNYCH

1. Zasoby lokalowe

Miejską Bibliotekę Publiczną tworzy sieć placówek, w skład, których wchodzi budynek główny usytuowany przy ul. Wrocławskiej 11, a w nim agendy- dział Wypożyczeń Zbiorów w skład którego wchodzi Wypożyczalnia Ogólna i Galeria Ekslibrisu, dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, dział Informacji i Bibliografii połączony z Pracownią Multimedialną w skład której wchodzi także Sala Projekcyjna 3D i utworzona w roku 2022 Sala Gier i Zabaw. Ponadto w budynku głównym funkcjonuje Oddział dla Dzieci, dział

wydawniczy eMBePe oraz dział Administracyjno-Gospodarczy. W mieście działają także trzy filie biblioteczne. Filia Nr 1 usytuowana w żarskich Kunicach przy ul. Grunwaldzkiej 3, Filia Nr 2 zlokalizowana w dzielnicy Zatorze przy ul. Okrzei 35, Filia Nr 3, której siedziba mieści się na jednym z największych żarskich osiedli przy ulicy Moniuszki 36. Jest to, jak na razie, jedyna agenda Biblioteki przystosowana do obsługi osób niepełnosprawnych ruchowo. Ponadto w mieście działa jeden punkt biblioteczny w Dziennym Domu Wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Żarach. Zabytkowy budynek główny przeszedł szereg zabiegów zmierzających do wzmocnienia konstrukcji i przywrócenia dawnej świetności. W roku 2019 zakończono prace nad odnowieniem elewacji. Niestety jak wiele zabytków, które powstały w całkiem innej rzeczywistości, tak i budynek Biblioteki dotkliwie odczuwa zmiany klimatyczne i technologiczne. W roku 2021 na zachodniej ścianie elewacji pojawiło się niepokojące pęknięcie, które w ciągu kilku miesięcy znacznie się powiększyło. Diagnoza zjawiska doprowadziła do wdrożenia planu naprawy. Pierwszym jego etapem było nieinwazyjne i bezpieczne wzmocnienie fundamentu narożnika, który uległ obsunięciu, iniekcjami geopolimerowymi. W kolejnym etapie należy spiąć powstałe pęknięcie i odtworzyć detale na zachodniej ścianie elewacji i w pomieszczeniach gdzie wystąpiły rysy oraz przeprowadzić remont nieszczelnej kanalizacji deszczowej i sanitarnej.

Cel strategiczny: stała poprawa infrastruktury agend biblioteki. Warunki lokalowe większości wymienionych agend są dobre. Wszystkie działy w budynku głównym zyskały nową aranżację oraz zostały wyposażone w meble pasujące do charakteru zabytkowego wnętrza. Podobna sytuacja jest w Filiach biblioteki. Wyjątek stanowi placówka przy ulicy Grunwaldzkiej, która oczekuje jeszcze na swoją metamorfozę. Zostanie ona przeprowadzona w roku 2023 z pozyskanych na ten cel środków w Budżecie Obywatelskim. Pojawiająca się perspektywa finansowa Polski Ład Dla Kultury jest szansą na podjęcie próby pozyskania środków na kontynuację planu naprawy budynku głównego, ale także na zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie mobilności. Zabytkowa willa może zyskać nowe oblicze, jako budynek w pełni dostępny dla każdego użytkownika. Niestety nie można w tym przypadku skorzystać z programu Infrastruktura Bibliotek, gdyż nie obejmuje on inwestycji na substancji zabytkowej. W budynku głównym, od strony parku na piętrze, jest taras, który w perspektywie można zagospodarować na „Czytelnię pod platanem”. Jest to miejsce, które w sezonie letnim mogłoby służyć mieszkańcom, jako czytelnia z możliwością wypicia dobrej kawy, czy herbaty. Wymaga to pewnych nakładów inwestycyjnych np. z projektu banku SANTANDER „Tu mieszkam, tu zmieniam”.

2. Zasoby ludzkie

W MBP Żary w chwili obecnej zatrudnionych jest 17 osób. Pracownicy działalności merytorycznej 12 osób (w tym z wykształceniem wyższym bibliotekarskim – 7, wyższym humanistycznym-1, wykształceniem średnim bibliotekarskim – 2, średnim -2). Pracownicy niemerytoryczni: 5 osób.

W miarę potrzeb należy wprowadzać zmiany w strukturze organizacyjnej MBP dostosowując kadrę do pełnienia nowych zadań wynikających z wdrażania technologii informatycznych i potrzeb użytkowników.

Cel strategiczny: ustawiczne kształcenie zatrudnionej kadry. Po roku 2020, kiedy to nastąpił dynamiczny rozwój systemu kształcenia online, pojawiła się szeroka oferta takiego sposobu podnoszenia kwalifikacji. Jest ona niedroga albo całkowicie bezkosztowa. Przykładem jest oferta Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, które organizuje wiele bezpłatnych, albo niedrogich webinarów i warsztatów w żywy sposób odpowiadających potrzebom kadry merytorycznej bibliotek. Bardzo bogatą ofertę takich szkoleń, zarówno w formule stacjonarnej, jak i online ma także instytucja szkoleniowa Good Books. Jeden z ciekawszych projektów tej firmy to Good Games umożliwiający instytucjom kultury tworzenie własnych edukacyjnych gier mobilnych przy pomocy aplikacji ActionTrack (temat szerzej zostanie omówiony w rozdziale *Przykłady nowych kierunków działań w MBP Żary*).

Niezmiennie ważnym aspektem zarządzania jest właściwy system motywowania pracowników. I chociaż nieodmiennie prym w tym aspekcie wiodą metody finansowe, których wachlarz jest w samorządowych instytucjach kultury raczej ograniczony, to warto pamiętać o pozafinansowych metodach budowania właściwej motywacji do pracy. Zespół żarskiej biblioteki to zaledwie kilkanaście osób. Moją przewagą jest to, iż w większości są to osoby, z którymi pracuję od lat. Znamy się, ufamy sobie, a wzajemne relacje oparte są na szacunku i doświadczeniu. Jest to niezwykle cenne narzędzie w zarządzaniu. Znacznie ułatwia komunikację, która jest kluczem do porozumienia, a te z kolei jest warunkiem sukcesu.

W pozafinansowym motywowaniu pracowników ważne jest to, aby umieć znaleźć – mówiąc kolokwialnie – klucz do serca każdego pracownika z osobna.²

Przy tak niewielkim zespole moje doświadczenie dało mi możliwość wypracowania systemu indywidualnego podejścia do każdego pracownika. Wiem, kto ma problem z samodzielnym podejmowaniem pewnych decyzji i motywuje go poczucie bezpieczeństwa związane z możliwością uzyskania w tej kwestii pomocy, chociaż na innych polach sprawdza się znakomicie. Wiem też, kiedy i kogo pozostawić z zadaniem i pozwolić na więcej swobody, bo motywuje go poczucie, że jest „ojcem” sukcesu, ale też potrafi ponieść ewentualne porażki i wyciągać z nich kreatywne wnioski. Niewątpliwie dużym atutem

jest sprawnie działający system komunikacji poziomej i pionowej, który mimo odrębności organizacyjnej ułatwia wspólne wykonywanie zadań i realizację wspólnych celów. Tak jak w przypadku pracowników biblioteki, osoba zarządzająca także musi ustawicznie podnosić swoje kompetencje. Tu także z pomocą przychodzą wszelkiego rodzaju kursy, szkolenia, warsztaty, z których należy korzystać w celu dalszego usprawniania systemu zarządzania i administrowania placówką.

3. Zasoby sprzętowe

Miejska Biblioteka Publiczna realizuje program automatyzacji procesów bibliotecznych, w tym elektronicznej obsługi czytelnika, oparty o kompleksowy System Zarządzania Biblioteką PROLIB. Wszystkie stanowiska biblioteczne są wyposażone w sprzęt komputerowy, niezbędny do właściwego funkcjonowania elektronicznej wypożyczalni. Od grudnia 2014 r. czytelnicy żarskiej księżnicy mają możliwość korzystania z szerokiego wachlarza udogodnień, jaki daje system. Znacznie skrócił się czas obsługi czytelnika i oczekiwania na realizację zamówień książek. Można w zaciszu domowym przeglądać, poprzez Internet, zasoby katalogowe Biblioteki, zamawiać książki i zarządzać własnym kontem. Funkcjonuje Wypożyczalnia Międzybiblioteczna (jak nie ma czegoś w MBP Żary, można to za pośrednictwem Biblioteki wypożyczyć z bibliotek w całej Polsce). System informuje czytelnika o tym, czy zamówione przez niego materiały są już dostępne w placówce i o zbliżającym się terminie zwrotu książek. Ponadto w Bibliotece funkcjonuje Pracownia Multimedialna, w której użytkownicy mogą obecnie korzystać z 10 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu. Mimo powszechnej informatyzacji nadal istnieje potrzeba rozwijania i doposażania takich miejsc, z bezpłatnym dostępem do Internetu, możliwością wykonania wydruku, skanu i pracownikiem wykwalifikowanym, nastawionym na szkolenie i pomoc. Pod koniec roku 2022, z okazji 75-lecia żarskiej Biblioteki, w placówce uruchomiono Sale Gier i Zabaw. W agendzie prowadzone są zajęcia pozalekcyjne związane z nowymi technologiami. Została wyposażona w gogle VR, podłogę interakcyjną, PlayStation 4, gry planszowe z różnych projektów a także komputery, tablety, roboty programowalne LEGO Spike™ Prime, matę konkursową FIRST® LEGO® League Challenge z projektu Ligaeszkola.

Cel strategiczny: zapewnienie czytelnikom jak najszerszego dostępu do nowych technologii. Istnieje żywotna potrzeba stałego inwestowania w zasoby sprzętowe, które z powodzeniem znajdują swoje zastosowanie w działalności bibliotecznej np. drukarkę 3D do prowadzenia zajęć z dziećmi. W perspektywie chciałabym także wdrożyć aplikację mobilną dla czytelników (mPROLIB). Dzięki niej Czytelnicy mogą m.in.: skorzystać za pośrednictwem urządzeń mobilnych z cyfrowej wersji karty bibliotecznej, logować się na swoje konto Integro, dokonywać zmiany hasła i adresu e-mail, prolongować terminy wypożyczeń i korzystać z dostępu do katalogu. W okresie wzmożonego zagrożenia epide-

micznego w bibliotekach masowo pojawiły się wrzutnie do bezobsługowych zwrotów książek oraz droższe, ale bardziej funkcjonalne bibliomaty, dzięki którym można o każdej porze dnia i nocy oddawać i wypożyczać książki. Dzięki środkom z projektów, któreś z tych rozwiązań można byłoby wdrożyć w żarskiej księżnicy.

4. Zasoby dotyczące gromadzenia i udostępniania zbiorów.

Żarska Biblioteka gromadzi księgozbiór dla wszystkich grup czytelników ze wszystkich dziedzin wiedzy, w stopniu zapewniającym dostęp do szerokiego zakresu tematycznego produkcji wydawniczej. Rzeczywisty księgozbiór Biblioteki na koniec roku 2022 wyniósł 87517 książek, 1346 audiobooków, 21267 zbiorów specjalnych w tym filmy oraz 45 darmowych dla czytelników żarskiej księżnicy, kodów miesięcznego dostępu do platformy LEGIMI (180 tys. tytułów w tym ebooki, audiobooki synchrobooki i książki czytane za pomocą syntezy mowy). Biblioteka oferuje także dostęp do platformy ACADEMICA tj. platformy cyfrowej, która udostępnia zasoby cyfrowe Biblioteki Narodowej, w tym współczesne książki i czasopisma naukowe ze wszystkich dziedzin wiedzy. Obecnie 2 218 678 dokumentów w formie cyfrowej dociera do żarskich czytelników.

Cel strategiczny: stałe powiększanie oferty biblioteki poprzez zakupy zbiorów w formie tradycyjnej, jak i na nowoczesnych nośnikach z wykorzystaniem zarówno środków z dotacji podmiotowej, darów od czytelników oraz środków pochodzących z programów. Jednym z najważniejszych jest dotacja z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025. Priorytet 1: Poprawa oferty bibliotek publicznych, z którego MBP Żary korzysta.

POTENCJAŁ BIBLIOTEKI-ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY

Dobrze rozwinięta i zlokalizowana sieć placówek w obrębie miasta dogodna komunikacja, bliskość ośrodków edukacyjnych).

Wysoki poziom zaufania i poparcia społecznego dla działań biblioteki i dla jej pracowników.

Całkowicie zautomatyzowany proces udostępniania książek tj. wypożyczenie, dostęp do katalogów online, zarządzanie

SŁABE STRONY

Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych w większości agend.

Nieprzystosowany do potrzeb współczesnych bibliotek, a także do zmian środowiskowych i technologicznych zabytkowy budynek wymagający stałych nakładów.

Niewystarczający dopływ nowości wydawniczych.

Mała liczba korzystających ze zbiorów

własnym kontem przez Internet,
komunikacja z użytkownikami przez
e-mail zamawianie książek itd.)

Nieodpłatny dla użytkowników dostęp do
Internetu, także przez łącze Wi-Fi, Sali
projekcyjnej 3D oraz Sali Gier i Zabaw.

Wychodzące naprzeciw potrzebom
użytkowników centrum informacji-
połączenie tradycyjnych nośników tj.
książek z nowoczesnymi mediami, LEGIMI-
biblioteka cyfrowa, ACADEMICA-biblioteka
cyfrowa wydawnictw popularno-
naukowych.

Dostosowane do potrzeb mieszkańców
miasta, z uwzględnieniem mniejszości
ukraińskiej, zbiory.

Bogaty księgozbiór regionalny,
ustawiczne prace nad bibliografią
regionalną.

Wysoki poziom wykształcenia kadry
merytorycznej, a co za tym idzie
profesjonalna obsługa.

Profesjonalna organizacja wystaw,
spotkań autorskich, konkursów, zajęć dla
dzieci, lekcji bibliotecznych i innych z
bogatej oferty animacyjno-kulturalnej MBP.

Działające wydawnictwo przy żarskiej
Bibliotece – eMBePe Żary

Promocja działań poprzez wydawanie
miesięcznika społeczno-kulturalnego INFO
ŻARY

Współpraca z przedszkolami, szkołami,
towarzystwami, stowarzyszeniami,
światlicami środowiskowymi, Żarskim
Domem Kultury, Muzeum Pogranicza
Śląsko-Łużyckiego, Biblioteką

w żarskich Kunicach w porównaniu do
dwóch filii na terenie miasta.

Brak wystarczających środków

finansowych na rozszerzenie działalności
kulturalno-oświatowej.

Wojewódzką i bibliotekami w regionie.

Dostosowane godziny otwarcia do potrzeb użytkowników.

Profesjonalna i kulturalna obsługa czytelników.

Aktualna strona internetowa biblioteki oraz profile w mediach społecznościowych.

SZANSE

Ustawowy obowiązek utrzymania biblioteki przez organizatora.

Stabilne zabezpieczenie finansowe z przeznaczeniem na zakup nowości wydawniczych z uwzględnieniem oferty dla ludności napływowej z Ukrainy.

Bogata oferta edukacyjna dająca możliwość ustawicznego doskonalenia zawodowego kadry, zwłaszcza ze strony Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich jak i Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonej Górze.

Rozwój współpracy z placówkami oświatowymi, kulturalnymi, stowarzyszeniami, fundacjami i innymi organizacjami pożytku publicznego, ale także z lokalnymi przedsiębiorcami.

Możliwość pozyskiwania środków finansowych na wyposażenie i działalność z różnych źródeł.

Rozwój infrastruktury:

- a. wyposażenie wnętrz,
- b. nowoczesne technologie,
- c. punkty wypoczynku z możliwością relaksu.

ZAGROŻENIA

Brak jasnych rozstrzygnięć prawnych dotyczących pewnych aspektów polityki bibliotecznej.

Wzrost wymagań użytkowników i niemożność nadążenia za bogatą ofertą wydawniczą.

Niepokojący wzrost znaczenia innych, mniej wartościowych sposobów na spędzanie czasu wolnego.

Brak czasu na relaks z książką.

Wyludnianie miejscowości-emigracja.

Niż demograficzny

Rozwój społeczeństwa

informacyjnego (wzrost znaczenia informacji) i technologii pozyskiwania informacji.

Aktywny udział biblioteki

w działaniach promujących kulturę i naukę w mieście.

Szeroka kampania promująca

czytelnictwo wśród mieszkańców naszego miasta (dotarcie do wszystkich grup czytelniczych ze szczególnym naciskiem na dzieci i ich rodziców, młodzież i coraz bardziej aktywnych emerytów).

Dobry kontakt z mediami lokalnymi.

DZIAŁANIA MBP, KTÓRE WARTO KONTYNUOWAĆ LUB ROZWINĄĆ

Jak widać z przeprowadzonej analizy występuje przewaga po stronie mocnych stron i możliwych szans. Ale istnieją również słabe strony i zagrożenia, nad którymi szczególnie trzeba się pochylić. Miejska Biblioteka Publiczna jest jedną z najprężniej rozwijających się placówek na tle innych w powiecie, a nawet w południowej części województwa lubuskiego.

Przez 75 lat swojego istnienia w żarskiej księżnicy powstało wiele cennych inicjatyw, które warto kontynuować. Należą do nich bardzo aktywnie prowadzone działania z najmłodszym czytelnikiem. Ze statystyk wynika, że cieszą się one dużą popularnością. Począwszy od wycieczek wprowadzających dla przedszkolaków, wystaw w dedykowanych młodym twórcom Galerii Kolebka, Dyskusyjnych Klubów Książki dla dzieci, zajęciach w czasie ferii i wakacji, seansów w Sali Projekcyjnej 3D, konkursów literackich np. Międzyszkolny Turniej Pięknego Czytania Czyt*AS, akcji Cała Polska Czyta Dzieciom a skończywszy na zwyczaju nagradzania najlepszych czytelników roku wśród najmłodszych w Dniu Dziecka. To tylko niektóre formy pracy z młodym czytelnikiem. Ich paleta jest bardzo szeroka i ciągle modyfikowana. Podobnie jest z inicjatywami kierowanymi do dorosłych. Liczne i ciekawe spotkania autorskie, w których nie zapomina się o promowaniu regionalnych pisarzy. Klub literacki oraz Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych, wystawy w Galerii Ekslibrisu promujące także naszych żarskich

twórców. Od dwóch lat biblioteka jest organizatorem imprezy w miejskim parku *W przededniu Nocy Świętojańskiej*, która już teraz cieszy się dużą popularnością, łącząc promocję atrakcyjnego miejsca w Żarach z obcowaniem ze sztuką i tradycją. Dużą popularnością cieszą się także konkursy i przeglądy w tym Ogólnopolski Konkurs Literacki O Laur Dziewina, czy ogólnopolski *Przegląd Pasji Twórczych Bibliotekarzy*. Żarska Biblioteka bierze udział w ogólnopolskich akcjach promujących czytelnictwo takich jak Narodowe Czytanie czy Kultura Legalna. Duże znaczenie dla promocji działań kulturalnych w mieście ma wydawane przez Bibliotekę INFO Żary. Jest to bezpłatny miesięcznik społeczno-kulturalny, który od roku 2015 podpowiada mieszkańcom gdzie można spotkać się z kulturą oraz informuje o najważniejszych sprawach dotyczących życia społecznego w Żarach. Przewodnik na stałe wpisał się w krajobraz naszego miasta. Ukazuje się w formie tradycyjnej, papierowej i online.

Cele strategiczne

Jak w każdej bibliotece tak i w żarskiej są pewne stałe działania, które warto kontynuować. Trudno jest napisać koncepcję, która pominie powyższe osiągnięcia zważywszy na fakt mojego ponad trzydziestoletniego stażu pracy i aktywnego uczestnictwa w tworzeniu tej oferty. Nie znaczy to, że nie warto ciągle poszukiwać nowych dróg, wręcz przeciwnie. Dużą pomocą w ich odkrywaniu są pozyskiwane środki zewnętrzne. Pisanie projektów, to już dzisiaj standard i trzeba się przygotować do jak największej absorpcji funduszy pochodzących spoza dotacji podmiotowej od organizatora. To właśnie takie środki warunkują rozwój placówki. Dają możliwość poszerzenia oferty o działania nieszablonowe i tym samym atrakcyjne.

PRZYKŁADY NOWYCH KIERUNKI DZIAŁAŃ W MBP ŻARY

EMIGRUJ Z BIBLIOTEKĄ

Projekt obejmujący program pomocy dla obcokrajowców w szczególności dla osób z Ukrainy mający na celu integrację środowiska lokalnego z emigrantami. Działania obejmą wszelkie, potrzebne w danej chwili, aspekty pomocy pod hasłem „Żyjmy razem– nie obok”, w którym będą

podejmowane prace na rzecz stworzenia centrum integracji i informacji np. jak uzyskać

zezwolenie na pracę, wizę, zezwolenie na pobyt czy obywatelstwo. Jak dokonać wymiany prawo jazdy albo zakupu nieruchomości itp.. Działania obejmą także problem budowania wspólnej tożsamości przy jednoczesnym zachowaniu swojej, poprzez organizację np. wielokulturowych imprez, czyli integracja z uwzględnieniem tradycji, języka, kultury, sztuki i literatury. Nie sposób pominąć psychologicznych aspektów emigracji, zwłaszcza u dzieci, dlatego w Centrum będziemy pośredniczyć w poszukiwaniu pomocy psychologów, a także w miarę dostępnych środków sami organizować taką pomoc. Ważnym elementem budowy centrum jest współpraca z miejskimi instytucjami, które mogą zaangażować się w jego funkcjonowanie.

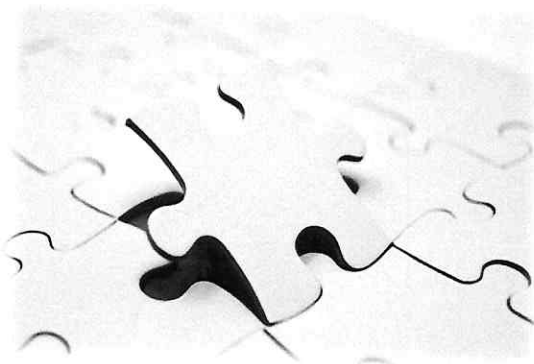
SKĄD JESTEŚMY...

Wywiady z najstarszymi mieszkańcami, gromadzenie zdjęć i pamiątek, nagrywanie filmów, spisanie przepisów kulinarnych...

Projekt pod hasłem: skąd jesteśmy, ma na celu poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjno-informacyjnej biblioteki i zachęcić mieszkańców do działania poprzez zainteresowanie dziedzictwem kulturowym własnej miejscowości i jej mieszkańców. Takie działania są już prowadzone przez żarską Bibliotekę. Realizowano tu projekt „W kulturowym tyglu pogranicza śląsko-łużyckiego”. Nagrywano wówczas wywiady z potomkami napływowych mieszkańców naszego miasta, którzy tworzyli powojenną historię. Inny projekt Stowarzyszenia DWUKROPEK, w którym uczestniczyła Biblioteka miał za zadanie nagranie wspomnień żarskich artystów i ludzi kultury pod hasłem „Dzieło nam bliskich”. Powstałe materiały na trwałe pozostaną w zbiorach i będą nieocenionym źródłem wiedzy o historii naszego miasta. Trzeba rozszerzyć taką działalność dokumentacyjną wykorzystując współczesne techniki zapisu, które utrwala niezwykle ciekawe historie naszych mieszkańców.

Warto w ten proces zaangażować żarską społeczność w formie konsultacji i zgłaszania pomysłów kolejnych cykli utrwalanych wspomnień.

Ważna jest współpraca międzypokoleniowa. Chodzi o to, żeby ludzie młodzi zaczęli rozmawiać ze starszymi członkami rodzin, żeby zainteresowali się historią poszczególnych rodzin, by szukali i gromadzili pamiątki rodzinne, zdjęcia, spisywali wspomnienia, wiersze, piosenki i przepisy kulinarne, aby to wszystko ocalić od zapomnienia i przekazać następnym pokoleniom przy pomocy zespołu żarskiej Biblioteki.

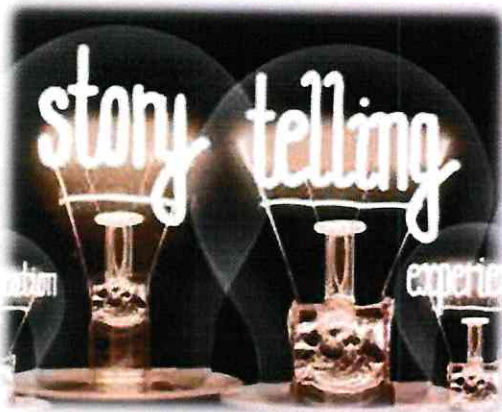

ZAGRAJ W ŻARACH

Pomysł wymaga pewnych inwestycji, ale będzie ona wykorzystywana na wielu polach tematycznych i przez wszystkie zainteresowane miejskie instytucje a także stowarzyszenia. Zakłada zakup ActionTracka, czyli intuicyjnego fińskiego oprogramowanie do projektowania własnych mobilnych gier miejskich, terenowych,

questów i spacerów tematycznych. Kupując licencję, można tworzyć nieograniczoną liczbę rozgrywek, które będą dostępne w darmowej aplikacji na smartfon. Pod nadzorem przeszkolonych specjalistów, każdy zainteresowany mógłby tworzyć gry tematyczne związane z wybraną tematyką np. biblioteka gry literackie osadzone w przestrzeni naszego miasta [...] *gra w czytanie, mobilne gry miejskie, questy literackie na podstawie literatury – autorska metoda przekładania książek na język gier. W całej Polsce powstają rozgrywki oparte o ten system*³. Żarskie Muzeum mogłoby zapraszać mieszkańców na spacer tematyczne, czy gry osadzone w naszej historii *ActionTrack wykorzystuje kody QR, które można umieścić w muzeum. Oglądanie wystawy zmienia się w angażującą grę, która zmienia jego relację ze sztuką i eksponatami*⁴. Żarski Dom Kultury mógłby tworzyć questy teatralne, czy fotograficzne. Żarski Oddział PTTK z kolei, zabawy turystyczne i wirtualne spacer. Dla szkół jest to niezwykle narzędzie do tworzenia spersonalizowanych gier dla uczniów *„Gra w naukę, nauka w ruchu- wzorem krajów skandynawskich [...] Gry edukacyjne są elementem wycieczek i zielonych szkół. Podczas projektowania i grania najmłodszy przyswajają bezboleśnie wiedzę*⁵. ActionTracka wykorzystuje się także do działań integracyjnych w firmach i biznesie [...] *integracje i angażowanie pracowników – gry są najnowocześniejszym narzędziem służącym integracji wewnątrz firmy. Uczą pracy zespołowej, wywołują zaangażowanie i poprawiają relacje między ludźmi*⁶.

Narzędzie daje wiele możliwości na tworzenie wartościowych sposobów spędzania wolnego czasu z przyjaciółmi i rodziną. Podnosi też atrakcyjność turystyczną miasta.

STORYTELLING

Technika pobudzania wyobraźni słuchaczy za pomocą opowiadania. Storytelling nazywany jest również marketingiem narracyjnym. Można go wykorzystywać do promocji swoich działań, zbiorów i samej idei korzystania z biblioteki. Jako, że w każdej bibliotece jest tysiące utrwalonych na różnych nośnikach historii nie może być lepszego miejsca do nauki sztuki opowiadania. W mojej idei

wykorzystania storytellingu w żarskiej Bibliotece istotną rolę odgrywa aspekt edukacyjny. Chciałabym organizować warsztaty nauki opowiadania historii. Powrócić do zapomnianej sztuki opowiadania bajek naszym najmłodszym. Taka opowiedziana przez mamę, tatę czy innego członka rodziny historia, nawet jak dotyczy tego samego tematu, za każdym razem brzmi inaczej. W konsekwencji takich warsztatów może powstać turniej „To dopiero jest historia”. Marketing narracyjny jest powszechnie wykorzystywany w biznesie i reklamie. Może być doskonałym narzędziem rzecznictwa na korzyść biblioteki, czytania, czy polecenia konkretnej literatury. Żywe książki w postaci historii opowiadanych przez czytelników, polecających autora, tytuł, czy odwiedziny w bibliotece, najlepiej działają, jako reklama jej oferty.

ŻYWE KSIĄŻKI W INNEJ ODSŁONIE

Żywymi Książkami mogą być także osoby, co, do których istnieją stereotypy, uprzedzenia, które doświadczają dyskryminacji czy wykluczenia społecznego. Nauka tolerancji i empatii, której w dzisiejszym świecie tak bardzo brakuje, to główny powód powstania zapotrzebowania na imprezy pod nazwą „Biblioteka żywych książek”. Polegają one

na organizowaniu, według indywidualnego zapotrzebowania spotkania z drugim człowiekiem, który opowiada swoją historię *„Żywa Książka ma szczególne zadanie. Jej rola polega przede wszystkim na szczerej rozmowie z Czytelnikiem, który zdecydował się na Jej wypożyczenie. To spotkanie ma pomóc uczestnikowi w przełamaniu stereotypu i uprzedzeń względem grupy, którą Żywa Książka reprezentuje. Z drugiej strony jest ono też okazją do wyrażenia przez Żywą Książkę tożsamości swojej grupy. Rolą Żywej Książki nie jest promowanie swojego stylu życia, światopoglądu czy sposobu myślenia. Rozmowa z Czytelnikiem opiera*

się o dialog i wzajemne zrozumienie, przyczyniając się jednocześnie do walki z uprzedzeniami i dyskryminacją.⁷

Aby lepiej zobrazować, na czym polega ta idea, oto wypis z katalogu żywych książek biblioteki wrocławskiej:

Amerikanin/Amerykanka, Arab/Arabka, Ateista/Ateistka, Antyfacet, Buddysta/Buddystka, Były Bezdomny/Była Bezdomna, Były Więzień, Były Narkoman/Była Narkomanka, Osoba Homoseksualna, Osoba na wózku, Feministka, Katoliczka, Osoba Niewidząca, Osoba Niesłysząca, Osoba Ciemnoskóra, Osoba chora na schizofrenię, Hindus, Osoba Bezdzienna z wyboru, Muzułmanin/Muzułmanka, Ksiądz, Cyganka/Romka/Rom, Rodzic Dziecka Niepełnosprawnego, Rosjanin, Singielka, Trzeźwiejący Alkoholik, Poganka, Uchodźca, Wychowanka domu dziecka, Zakonnica, Żydówka/Żyd⁸

Jak widać pomysł doskonale sprawdził się już w większych miastach. Niemniej jednak można pokusić się o przeniesienie go, oczywiście początkowo w mniejszej skali, na nasze żarskie podwórko. Rolą biblioteki jest organizacja indywidualnych spotkań czytelników z ludźmi, którzy zechcą opowiedzieć swoją historię.

PIKNIK LITERACKI

Forma pracy z czytelnikami (dla całych rodzin), polegająca na organizacji imprez czytelniczych na wolnym powietrzu, w różnych miejscach miasta. Każdy piknik ma za patrona innego pisarza dla dzieci. W trakcie pikniku prowadzone są różnego rodzaju zajęcia dla najmłodszych, popularyzujące twórczość

jednego pisarza. Największą zaletą organizacji tego typu imprezy jest mobilność. Raz w miesiącu można spotkać się z mieszkańcami konkretnej dzielnicy. Zapraszając na taki piknik można zaproponować uczestnikom konkurs na najlepsze przebranie dostosowane do konkretnych realiów i bohaterów literackich. Dodatkowo zabawy literacko-plastyczne, teatralne, muzyczne również związane z utworami, które są motywem przewodnim pikniku.

MONITOROWANIE UCZESTNICTWA ŻA- RAN W KULTURZE

Pomysł zaczerpnięty z wzorców norweskich polegających na przeprowadzaniu badań, nawet na niewielkiej społeczności, pod kontem ich uczestnictwa oraz zapotrzebowania na wydarzenia kulturalne. Dzięki prostym narzędziom można zdiagnozować nawet najmniejszy obszar np. osiedle i dopasować ofertę kul-

turalną do tego obszaru i ludzi na nim zamieszkujących. Jest to jeden z elementów partycypacji społecznej, którego efektem jest większy udział mieszkańców w kreowaniu i konsumowaniu oferty kulturalnej. W bibliotekach prowadzi się takie badania poprzez tzw. zapytania czytelnicze. Dotyczą one jednak tylko książek i polegają na gromadzeniu zbiorów dopasowanych do potrzeb czytelników korzystających z konkretnej agendy. Nie prowadzi się jednak takich konsultacji w odniesieniu do imprez i wydarzeń w mieście. We wzorcu norweskim, nawet w najmniejszych miastach, monitoruje się w sposób ciągły, nawet dwa razy w miesiącu, uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych wśród dzieci i młodzieży. Może warto wprowadzić taki wzorec w naszym mieście? Pozwoli to na wykrycie rejonów zagrożonych wykluczeniem kulturalnym, a co za tym idzie, na dotarcie z bardziej spersonalizowaną ofertą do większej liczby mieszkańców, w miejscu ich zamieszkania.

Beata Kijbucowska

¹ Makowski T.: To mit, że Internet odciąga od czytania, www.weekend.gazeta.pl, (dostęp 28.02.2023)

² Wypoczęci, zrelaksowani, efektywni, czyli przepis na pozafinansowe motywowanie pracowników, www.worksmile.com, (dostęp 28.02.2023)

³ <https://goodbooks.pl/actiontrack>

⁴ <https://goodbooks.pl/actiontrack>

⁵ <https://goodbooks.pl/actiontrack>

⁶ <https://goodbooks.pl/actiontrack>

⁷ <http://zywabiblioteka.pl>

⁸ <http://zywabiblioteka.pl>